

ادامه از صفحه ۵

دلار دولتی تا پایان سال به ۲۸۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان می‌رسد

فکر توزیع پول اشتباه بزرگی در دولت احمدی‌نژاد بود و همین اشتباه موجب شد اهداف برنامه‌چهارم محقق نشود. این دولت به‌جز در سال‌های آخر مشکل کسری بودجه نداشت چون درآمد نفت در دوران ریاست‌جمهوری او به اوج رسیده بود و کفاف هزینه‌ها را داد. مشکل دولت قبل برنامه‌ریزی‌های اشتباه بود.

لا حالا که قیمت نفت کاهش یافته، دولت‌یازدهم برای تامین کسری بودجه چه خواهد کرد؟

به‌طور یقین دنبال استقراض از بانک مرکزی نخواهند بود. مگر در شرایط کاملا استثنایی. راه‌حل دوم کاهش هزینه است که بخشی از کاهش درآمد بودجه را تامین می‌کند. راه‌حل دیگر فروش اوراق مشارکت و دارایی‌های دولت است که بعید نیست دولت به سراغ این راهکارها برود. آخرین راه برداشت از صندوق ذخیره ارزی است که به همکاری مجلس نیاز دارد.

لا یعنی دولت برای تامین کسری بودجه خود از بودجه عمرانی برداشت نخواهد داشت؟ تا الان دولت چه میزان بودجه‌ای را در بخش عمرانی هزینه کرده است؟

البته آنچه که بودجه مصوب مجلس است و آنچه که اجرا می‌شود؛ متفاوت است. آخرین رقمی‌که توسط سخنگوی دولت اعلام شد، این بود که دولت به جای رقم پیش‌بینی‌شده فقط توانسته ۵۰درصد هزینه‌های عمرانی را محقق کند. البته برخی اعلام کردند این رقم کمتر است، یعنی ۵۰درصد نیست و ۲۵درصد است. اما به‌هرحال پیش‌بینی‌ها در برنامه عمرانی دولت محقق نشده و دولت در این عرصه موفق نشده است.

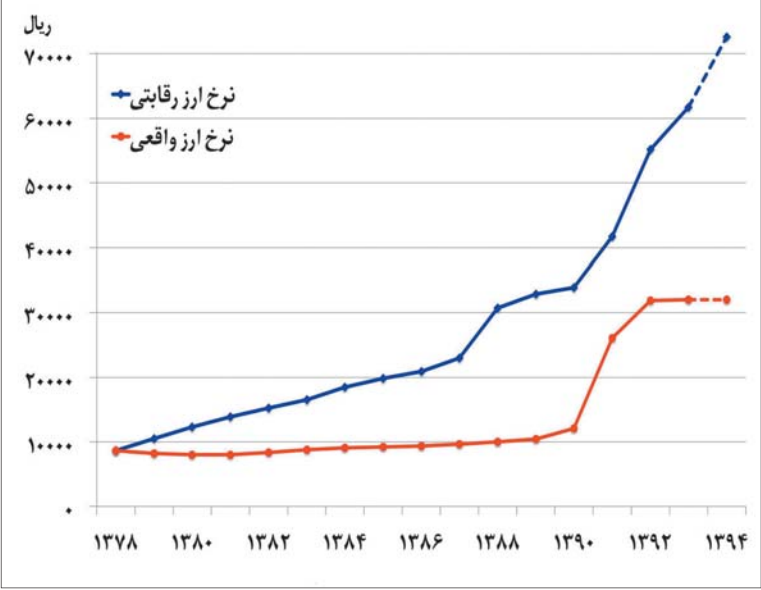
لا آیا تا این لحظه دولت‌یازدهم از منابع «صندوق توسعه ملی» برداشت کرده است؟ «صندوق توسعه ملی» با هدف سرمایه‌گذاری برای نسل‌های آینده ایجاد شد اما متأسفانه دولت به علت محدودیت درآمد از این صندوق برای اجرای طرح‌های عمرانی استفاده و منابع «صندوق» را به ریسال تبدیل می‌کند در حالی که قرار بود منابع «صندوق» برای طرح‌هایی که نیاز ارزی دارند، به مصرف برسد. با توجه به مشکلات نقل و انتقال ارز«صندوق توسعه ملی» در این دوسال موفق نبوده حالا شاید با رفع محدودیت‌ها از منابع صندوق استفاده بهتری شود به شرط اینکه دولت و مجلس اجازه اجرای طرح‌های اولیه را به‌صورت ریالی به دهند.

لا کوچک‌سازی دولت در شرایط فعلی بیشتر از سایر گزینه‌ها مطرح می‌شود. فکر می‌کنید دولت این گزینه را برای جبران کسری بودجه خود مدنظر دارد؟

قرار بود دولت، نقش «حاکمیتی» داشته باشد و «تصدی‌گری» را واگذار کند اما در بعضی مواقع پروژه‌های بزرگی وجود دارد که بخش خصوصی ما قادر به اجرای آنها نیست، مگر اینکه شرکت‌های خارجی این کار را انجام دهند. به عنوان مثال ما به دلیل مسایل امنیتی و فنی و حجم بزرگ پروژه نمی‌توانیم نیروگاه اتمی را به کسی در داخل کشور واگذار کنیم. اینجاست که بخش سرمایه‌گذاری خارجی برچسته می‌شود و می‌تواند منابعی را از طریق سازمان بین‌المللی مثل بانک جهانی یا از طریق بانک‌های خارجی و توسعه‌ای مثل بانک توسعه اسلامی یا خود بیاورد و فاینانس کند. امکانش هست و این احتمال هم وجود دارد که ما بتوانیم از این راه برخی پروژه‌ها را ارجاع دهیم. نکته‌ای که در این میان وجود دارد، این است که متأسفانه ارزیابی دقیقی از واگذاری‌ها وجود ندارد که پس از واگذاری‌ها چه بلایی بر سر پروژه‌ها می‌آید. طبق اطلاعات من بخشی از اینها اموال را فروختند و تبدیل به املاک تجاری و مسکونی کردند و نقش تولیدی به آن صورت نداشته‌اند. به‌عنوان مثال دولت قیولاد میبد را به بخش خصوصی واگذار کرد اما بعد از واگذاری این کارخانه تعطیل شد، چون بخش خصوصی به‌دلیل کمبود منابع نتوانست آن را فعال کند یا مثلا کارخانه چغندرکردن در استان خوزستان را به بخش خصوصی واگذار کردند، البته با این هدف که کشاورزی و چغندرکارها در این منطقه تقویت شوند اما نشد؛ چون بخش خصوصی به خاطر سود، شکر خام را از خارج کشور وارد و آنجا را به کارخانه تصفیه شکر تبدیل کرد.

لا پس معتقدید کسری بودجه فعلی بحرانی نیست؟ نخیر. به نظر من اگر مسایل خاصی مثل ناکامی مذاکرات هسته‌ای پیش نیاید، کسری بودجه مشکل خاصی نخواهد بود اگر زیاده‌خواهی نکنیم و نمایندگان مجلس برآورد‌های غیرواقعی از درآمدهای دولت نداشته باشند که هزینه‌ها را بخواهند بالا ببرند. اگر دولت برنامه منسجمی داشته باشد بودجه سال ۹۴ قابل مدیریت است و مشکل حادی را هم به وجود نخواهد آورد. کسری بودجه ما هیچ‌وقت در حد زیادی نبوده چون درآمد نفت همیشه با نوساناتی همراه بوده و کسری بودجه زیادی نسبت به سایر کشورها نداشتیم درحالی‌که همیشه تورم خیلی بالایی نسبت به سایر کشورها داشتیم.

روند رشد نرخ تبدیل ارز (دلار) موثر اسمی و رقابتی در دوره اقتصاد نفتی

اقتصاد قوی قربانی ریال قوی

افزایش نرخ دلار تا ۴۰۰۰ تومان غیرعادی نیست

دولت به نرخ‌های تبدیل ارز رسمی و آزاد به ترتیب ۳/۷ و ۳/۳ برابر نسبت به درآمدهای ارزی افزایش یابد. در زمان رشد درآمدهای نفتی این مساله تاثیر چندان چشمگیری بر کسب درآمدهای ریالی نداشت اما در سال‌های اخیر که تورم به شدت بالا رفته و همزمان درآمدهای نفتی به کمتر از یک‌سوم کاهش یافته، اثرات کاهش درآمدهای ریالی آشکار شده و بالاخره دولت را نیز در دام تثبیت نرخ ارز گرفتار کرده است. هم‌اکنون دریافتی ریالی حقیقی دولت از محل درآمدهای نفتی به کمترین مقدار طی ۱۵سال اخیر رسیده و از سویی افزایش حجم و هزینه‌های دولت این معضل را مضاعف کرده است (نمودار درآمدهای ارزی و ریالی حقیقی صادرات نفت ایران). حتی با افزایش ۲/۴برابری نرخ تبدیل ارز رسمی و ۲/۷برابری نرخ تبدیل ارز آزاد نسبت به سال ۱۳۹۰ با تعدیل بر حسب تورم، هم‌اکنون دولت در حدود یک‌سوم درآمد ریالی حاصل از فروش نفت این سال را در اختیار دارد. ریالی که نرخ‌های تورمی بالا هرسال از ارزش آن کاسته و فقط نمدای پوشالی تحت عنوان حفظ نسبی قدرت برابری در برابر ارزهای جهانی از آن باقی مانده است.

در بودجه سال ۱۳۹۳ با سهم ۴۰درصدی نفت، بیشترین بهای نفت در تاریخ بودجه (بالای صددلار) در آن دیده شد. علاوه بر کاهش درآمدهای نفتی، مشکل وصول و تاخیر در دریافتی‌های حاصل از فروش نفت نیز وجود دارد. با در نظرگرفتن بهای فروش نفت ۷۰دلار در شش‌ماه دوم سال جاری، دولت با کسر بودجه حدود ۱۵درصد در شش‌ماه دوم سال جاری روبه‌رو شده است. با تعدیل بهای فروش نفت (سبد نفتی اوپک) بر اساس تورم دلار آمریکا دیده می‌شود نسبت به سال ۱۳۸۰ (۲۰۰۱میلادی) بهای حقیقی نفت افت ارزش بیش از ۲۰درصدی را تجربه کرده و به عبارت دیگر ۷۰دلار بهای نفت فعلی دارای قدرت خرید کمتر از ۵۵دلار سال ۱۳۸۰ است. همچنین با توجه به تنزل حجم و بهای فروش، سهم هزینه‌های استخراج و فروش نفت از پنج تا ۱۰درصد به ۲۰درصد کل درآمد فروش صادراتی نفت رسیده که خود عامل مهمی در کاهش درآمدهای ریالی قابل حصول دولت به شمار می‌رود.

نظر به کاهش قیمت نفت برای کسب درآمد معادل ریالی شش‌ماه اول سال جاری (پیش‌بینی شده در بودجه سال‌جاری) در شش‌ماه دوم، باید نرخ رسمی دلار به ۳۷هزارریال و نرخ فروش آن در بازار آزاد به بیش از ۴۵هزارریال برسد. با تداوم شرایط کنونی برای کسب درآمدهای ریالی (با تعدیل

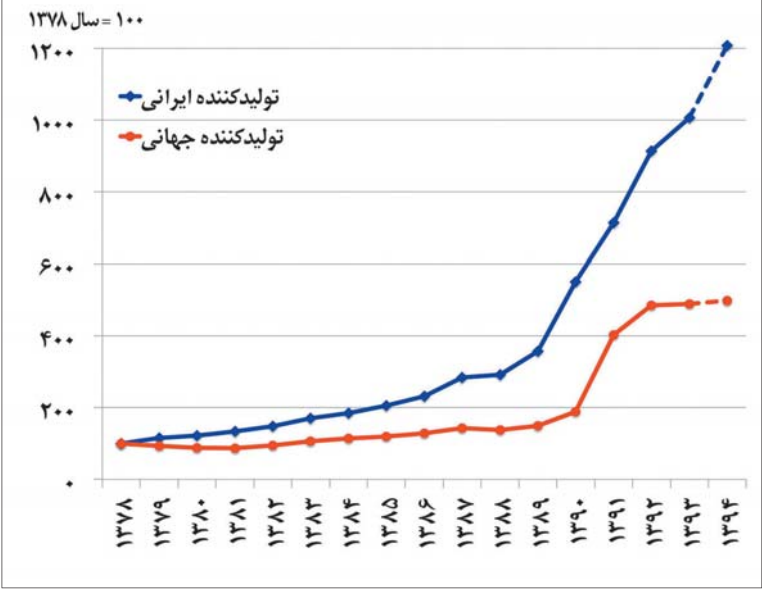
تورم) معادل شش‌ماهه اول سال ۱۳۹۳ از فروش نفت در سال ۱۳۹۴، نرخ تبدیل ارز رسمی و آزاد برای دلار به ترتیب ۴۴هزارریال و ۵۵هزارریال محاسبه می‌شود. بنابراین در ماه‌های آخر سال جاری، افزایش نرخ دلار در بازار آزاد به بیش از ۴۰هزارریال امری غیرعادی نخواهد بود. انتظار می‌رود بانک مرکزی با مدیریت مدبرانه و واقع‌بینانه بازار ارز در ماه‌های پایانی سال جاری از ایجاد هرگونه رانت و اوضاع خارج از کنترل جلوگیری کند.

با توجه به سناریوهای پیش‌بینی درآمدهای نفتی در سال ۱۳۹۴، در صورت تداوم وضعیت فعلی بازارهای نفت، با تعیین نرخ دلار ۲۶هزارو ۵۰۰ریالی معادل ریالی با ۳۶درصد کاهش روبه‌رو خواهد بود. در صورت رفع تحریم‌ها با نرخ دلار ۲۶هزارو ۵۰۰ریالی، درآمد ریالی حاصل از فروش نفت دولت افزایش چندانی نسبت به شش‌ماهه اول امسال نداشته و نیمی از درآمد سال ۱۳۹۰ برآورد می‌شود. پس از گذشت بیش از یک‌سال و در شرایطی که تولیدکنندگان و مردم زیر فشار رکود اقتصادی روزگار سختی را طی می‌کنند، به امید رفع تحریم‌ها نشستن و شعارهای خوشبینانه‌دادن دیگر مدبرانه و امیدوارکننده نیست. تا زمانی که کشور‌های طرف مذاکره بینند کماکان سرنوشت اقتصاد کشور به دلار گره خورده و همه منتظر درآمدهای نفتی برای گرداندن امور جاری کشور هستند، بی‌شک از دامنه توقعات خود نخواهند کاست. بنابراین به نظر می‌رسد اگر نظام قصد موفقیت در مذاکرات هسته‌ای را دارد، باید با کمک مردم (و نه‌فقط به هزینه مردم و بخش خصوصی واقعی) ضمن تخصیص منابع

در اختیار دولت و همچنین بخش‌های عمومی، اقتصاد آرمانی بدون نفت را از شعار به مرحله عمل برساند.

یکی از مهم‌ترین الزامات اقتصاد بدون نفت، جداکردن بدنه اقتصاد از درآمدهای نفتی بوده و بزرگ‌ترین مانع آن تعیین نرخ ارز با توجه به درآمدهای فروش منابع ملی و نه قدرت اقتصاد مولد است. حتی در صورت موفقیت سریع در مذاکرات هسته‌ای، با توجه به جنگ قیمت‌های نفتی و رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی و وضعیت بازارهای صادراتی، درآمدهای ارزی هرگز به دوران قبل بازخواهد گشت. در بهترین شرایط درآمدهای سالانه نفتی ایران (پس از کسر هزینه‌های استخراج نفت) در حدود ۶۰میلیارددلار ظرف سه‌سال آینده خواهد بود. این درآمدها در وهله اول باید صرف

شاخص رشد بهای تولیدکننده ایرانی و کالاهای وارداتی در دوره اقتصاد نفتی

اقتصاد قوی قربانی ریال قوی

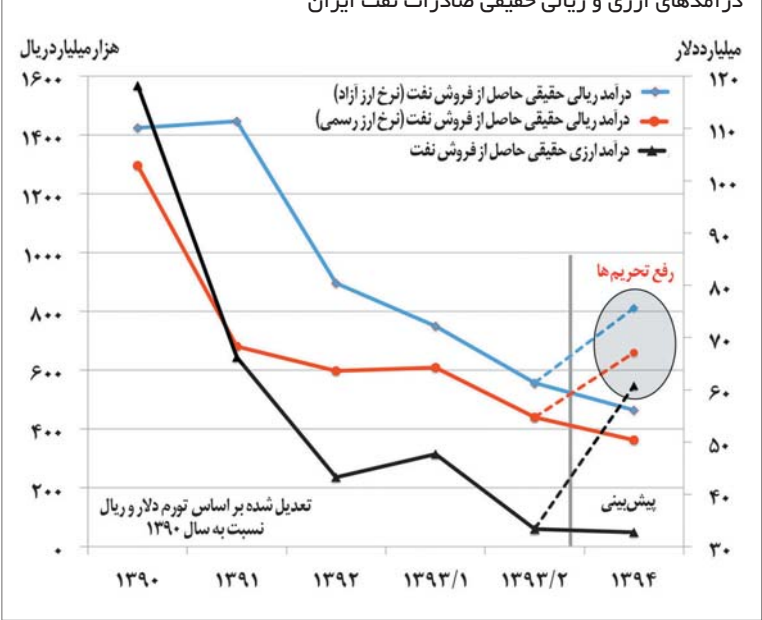
افزایش نرخ دلار تا ۴۰۰۰ تومان غیرعادی نیست

بازسازی و نوسازی منابع نفت، گاز و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های کشور شده و پس از آن صرف تامین کالاهای اساسی و ضروری و مواد اولیه صنعتی شود. در میان‌مدت با توجه به ورود دوکشور مهم نفتی ایران و عراق به بازارهای جهانی و توقع صادرات بیش از ۱۰میلیون بشکه در روز توسط آنها و از سوی دیگر ممانعت و مقاومت عربستان‌سعودی برای حفظ بازارهایی که در چندسال گذشته در غیاب حضور ایران و عراق به دست آورده، جنگ نفتی جدیدی برای تصاحب بازارها با عرضه بیش از ۱۰میلیون بشکه نفت مازاد بر نیاز جهانی به راه خواهد افتاد که از نظر کسب درآمدهای نفتی وضعیت چندان مطلوب و دلخواهی را طی سه تا پنج‌سال آینده رقم نخواهد زد.

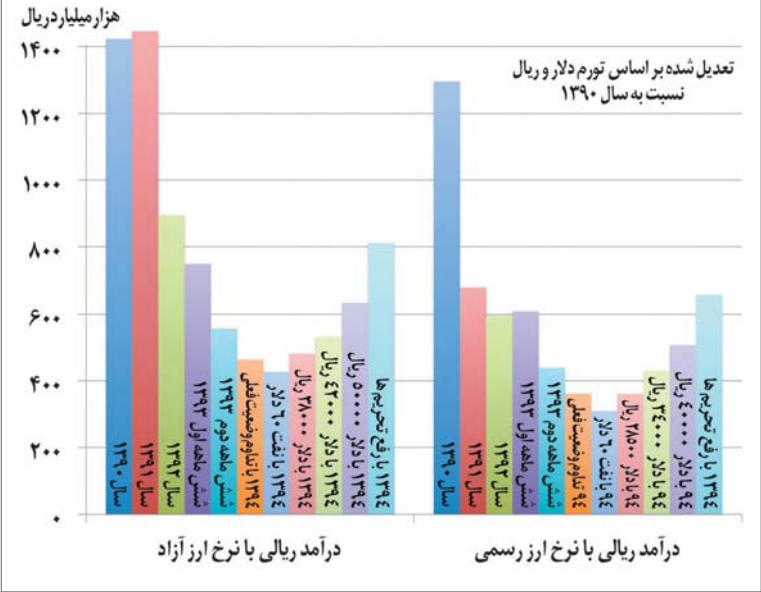
دولت‌ها با تثبیت نرخ ارز (توام با افزایش بهای تولیدکننده داخلی ۷۵درصدی) در دوسال اخیر به وارکنندگان کالاهای خارجی سوسپید داده و ضمن کاهش قدرت رقابتی تولید داخلی، مالیات تولیدکنندگان را افزایش داده‌اند؛ اقدامی که در هیچ‌جای جهان سابقه نداشته و در تضاد با الزامات اقتصاد مقاومتی و خروج از رکود اقتصادی بوده و نابودکننده نیروهای مولد ملی و مخرب هرگونه انگیزه کارآفرینی است. دوسال متوالی افزایش شدید هزینه‌های انرژی، مالیات، تسهیلات بانکی و نیروی کار شرایط بس دشوار و ناعادلانه‌ای بر بخش‌های مولد صنعتی و کشاورزی حاکم کرده و موجب عمیق‌ترشدن رکود در صنایع کوچک و متوسط شده و تضعیف آنها را فراهم کرده است.

در این شرایط سخت و دشوار و با میراثی از خرابی‌ها و مشکلات، دولت و مردم باید به یکدیگر کمک کنند. اما شرط اولیه آن شفافیت، صداقت و شجاعت در تصمیم‌گیری و واقع‌ی اقتصاد کشور است. مردم و بخش خصوصی واقعی همیشه پشتیبان کشور و نظام بوده و هستند، اما انگیزه لازم برای تلاش و فداکاری آنان وقتی ایجاد می‌شود که احساس کنند دولت قصد ندارد تا بار همه مشکلات را دروش آنها بیندازد. در این‌راستا مهم‌ترین اقدام، کاهش حجم بدنه فربه دولت و هزینه‌های جاری آن است. کارآیی و کارآمدی بدنه دولت چنان کم و حجم دولت چنان بزرگ شده که علاوه بر هزینه زیادی که بر اقتصاد تحمیل می‌کند، مانع از انجام فعالیت کسب و کار عادی مردم نیز شده است. واقعی‌سازی نرخ تبدیل ارز مهم‌ترین راهکار در جهت تقویت و رشد اقتصاد غریفتی و نیروهای مولد بدون ایجاد رانت خواهد بود و به گفته وزیر صنعت، معدن و تجارت واقعی‌سازی نرخ ارز به نفع کشور بوده و یکی از راهکارهای ریشه‌کن‌کردن رانت‌هاست. امید است دولتمردان و مردم به اقتصاد بدون نفت و همکاری و تلاش هماهنگ، همدلانه و مجدانه برای برون‌رفت از بحران اقتصادی و سازندگی ایران بیندیشند؛ فردا خیلی دیر است.

درآمدهای ارزی و ریالی حقیقی صادرات نفت ایران

سناریوهای درآمدهای ریالی حقیقی ناشی از صادرات نفت ایران

گذر

کم‌درآمدترین شهر ایران کجاست؟

● ایستا: براساس آخرین آمار مرکز آمار ایران که در سال ۱۳۹۲ اعلام شده است، استان تهران با متوسط درآمد ماهیانه حدود دومیلیون و ۲۰۰هزارتومان بیشترین درآمد متوسط ماهیانه و استان مرکزی با درآمد ماهیانه یک‌میلیون و ۲۰۰هزارتومان، کمترین متوسط درآمد ماهانه یک خانوار شهری را در سال ۱۳۹۲ به خود اختصاص داده است. همچنین براساس این آمار هزینه زندگی هر خانوار تهرانی دومیلیون و ۲۸۰هزارتومان است و هر خانوار در استان مرکزی ماهیانه یک‌میلیون و ۳۸۴هزارتومان هزینه می‌کند. متوسط درآمد اظهار شده ماهیانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۹۲، حدود یک‌میلیون و ۷۰۰هزارتومان بوده که نسبت به سال ۱۳۹۱، ۳/۳درصد افزایش داشته است. ۳/۳درصد این درآمدها از محل درآمدهای متفرقه، ۳۰درصد از مشاغل مزد و حقوق‌بگیری و ۶/۷درصد از محل مشاغل آزاد تامین شده است.

تا ۱۰سال دیگر واردکننده انرژی می‌شویم

● ایستا: مدیرعامل شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت از آرایه ۱۲ طرح با ارزش ۳۰میلیارددلار به شورای اقتصاد خبر داد و گفت: در صورتی که روند مصرف انرژی در کشور با روند فعلی ادامه یابد در سال ۱۴۰۴ میزان تولید و مصرف انرژی برابر شده و آن پس به واردکننده انرژی تبدیل خواهیم شد. نصرت‌الله سیفی به جزئیات بند ق تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و بستر موجود در این بند به‌منظور سرمایه‌گذاری صدمیلیاردلاری اشاره کرد و گفت: طبق این بند از قانون بودجه سال ۱۳۹۳ امکان سرمایه‌گذاری به روش بیع متقابل و BOT و سایر روش‌ها برای سرمایه‌گذاران به‌منظور بهینه‌سازی و کاهش شدت مصرف انرژی فراهم شده است. او با اشاره به اینکه در راستای تهیه این طرح‌ها جلسات بسیاری برگزار شده است، این طرح‌ها را مرتبط با بخش حمل‌ونقل، ساختمان، استفاده از ظرفیت ریلی موجود و توسعه آن و همچنین توسعه مترو در تهران و سایر کلانشهرها عنوان کرد و گفت: همچنین نوسازی ناوگان تاکسی و ترویج موتورسیکلت‌های برقی به‌منظور کاهش مصرف بنزین و تبدیل چاه‌های کشاورزی از دیزلی به برقی از دیگر طرح‌هایی است که به شورای اقتصاد ارایه شده است. مدیر عامل شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت گفت: شدت مصرف انرژی از متوسط زاین و فرانسه چهار برابر و از ترکیه چهار الی پنج برابر بیشتر است و این درحالی‌است که اگر مصرف انرژی در کشور با این شدت ادامه یابد تا سال ۱۴۰۰ به نقطه سربه‌سری تولید و عرضه مصرف انرژی می‌رسیم و پس از آن به واردکننده انرژی تبدیل می‌شویم.

تولید کشور هنوز به سطح سال ۹۰ نرسیده‌است

● فارس: مدیرکل اداره آمارهای اقتصادی بانک مرکزی با اشاره به رشد اقتصادی چهاردرصدی در شش‌ماهه اول امسال و رشد ۶/۶درصدی شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی، گفت: با توجه به عمیق‌بودن رکود در سال‌های ۹۱ و ۹۲ هنوز به سطح تولید سال ۹۰ نرسیده‌ایم. علیرضا مقتدایی با اشاره به رشد ۱۳ گروه صنعتی در سه ماهه اول و تکرار آن در سه ماهه دوم، اظهار کرد: همان گروه‌هایی که در سه‌ماهه اول رشد داشتند در سه ماهه دوم هم رشد تولید داشته‌اند. وی با بیان اینکه شاخص تولید ۱۱ گروه صنعتی کاهش یافته است، افزود: سال پایه محاسباتی شاخص تولید بینگاه‌های بزرگ صنعتی از ۸۳ به ۹۰ تغییر کرده و در محاسبات، سال ۹۰ مبنا در نظر گرفته می‌شود؛ بررسی اعداد و ارقام نشان می‌دهد هنوز شاخص تعدادی از گروه‌های فعالیت‌های اقتصادی با وجود رشد مثبت، کمتر از ضریب ۱۰۰ هستند. مدیرکل اداره آمارهای اقتصادی بانک مرکزی تصریح کرد: به عبارت دیگر با وجود اینکه رشد حاصل شده است اما هنوز سطح کل تولید بینگاه‌های بزرگ با اشتغال بالای ۱۰۰ نفر، کمتر از سطح تولید سال ۱۳۸۳ است.

هدف‌گذاری رساندن رتبه فضای کسب‌وکاراز ۱۴۰ به ۸۸

● فارس: معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: هدف‌گذاری کردیم که رتبه کسب‌وکار ایران در دنیا از حدود ۱۴۰ به ۸۸ برسد. در بخش دوم همایش بهره‌وری و فضای کسب‌وکار چالش‌ها، فرصت‌ها و راهکارها در حضور کارشناسان اقتصادی و مسؤولان اجرایی از جمله سیدحمید کلانتری، معاون امور تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، علی‌اصغر توفیق، معاون آموزش، پژوهش و فناوری وزیر صنعت، معدن و تجارت، داود محمدی، نایب‌ریس اول کمیسیون اصل ۹۰ مجلس، آل اسحاق، رییس اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی تهران برگزار شد. در ادامه معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه کسب‌وکار چندین عامل وجود دارد که از جمله آن شروع کسب‌وکار، مجوز، مالکیت‌ها، پشتیبانی از سرمایه، مالیات، توسعه فعالیت، تجارت فرامرزی، ضمانت‌ها، انرژی و اعتبارات حضور دارند تا یک کسب‌وکار موفق ایجاد شود و اگر این موضوعات نباشد سرعت کار پایین خواهد آمد.